

Криво срастање

Поводом реаговања „Нагађања и етикете“, Културни додатак, 2.9. 2017.

ОДГОВОР ПРОФ.
РАНКУ БУГАРСКОМ

Синиша Стефановић*

Када човека неко наружи као што је проф. Ранко Бугарски наружио мене, било би очекивано да му се одговори још бучније и бешње. Уместо тога инсистирају на тачкама у којима смо сагласни. Тачно је да сам погрешно наводећи интервју у четири наставака из марта 1989. године. До материјалне грешке дошло је због сажимања, свођења на трећину првобитног текста, што се, при томе, одразило и на израз. Све заједно је код Бугарског створило утисак да га сам га оптужио за свесну сарадњу са тадашњим режимом. Такву намеру нисам имао па му се извињавам. На бројне остале квалификације одговорићу кратко.

Кренимо, дакле, одмах на тачку у којој смо сагласни јер она је од темељног значаја. Бугарски каже: „А што се тиче самог израза ‘јавна употреба језика’, који наравно нисам ја измислио, тачно је да он нема термилошку вредност, како опомиње Стефановић (као, уосталом, ни израз ‘употреба језика’), а нема је зато што у овом контексту такву вредност може имати само оно што је подложно нормирању, дакле службена употреба језика – док се јавна употреба језика као далеко шири и дифузнији појам нигде у свету не нормира.“

Сагласни смо да „јавна употреба језика“ (Бугарски упорно испушта „и писма“, а о писму је овде реч), будући лишена могућности да буде дефинисана, није подложна нормирању. Такође смо сагласни да се нигде у свету не нормира. Она се нигде не нормира управо стога што не-

ма термилошку вредност и ту контекст, какав год, не помаже. Не може се нешто одредити ограничавањем досега другог уколико се и такав, какав год и колики год, остатак не да као самостојан дефинисати. Баш стога „јавна употреба“ нигде не постоји, па ни у Хрватској, за чије је потребе 1972. године била скована.

Термилошку вредност (и у Хрватској) има „лична“ (индивидуална) употреба језика и писма, а њу Бугарски, премда је у законодавствима чланица ЕУ стандардна, или не познаје, или не жели да је познаје. Индивидуална употреба језика и писма у сврху личне и јавне комуникације неутуђиво је људско право. Уместо да прихвати термин, он га утапа у „јавну употребу“ која је, како сам тврди, појам без термилошке и нормативне вредности, чији се досег шири на све шта преостане од ограничавања службене употребе језика и писма. Он је ту границу склон да исцрта на живову службених аката и преписке између државних органа. На пример: министарство просвете не би требало да одређује писмо којим ће бити штампани уџбеници, јер они не спадају у службену, већ у јавну употребу.

Тврдим, напротив, да постоје службена и лична употреба језика и писма у јавној комуникацији, јер се сва три термина дају дефинисати, а „јавне употребе“ нема, јер је логички – тиме ни правно – не може ни бити. Дефинисати се може и колективна употреба језика, уколико је мањински, али као подкуп службене употребе, као изузетак од правила.

Покажимо примером. Цедуља „втасам се за 5 minuta“ је лична употреба у јавној комуникацији. Али назив фирме, ознака радног времена и име власника службена су комуникација, јер само је њихово постојање регулисано законом те оптерећено дажбинама, па је тешко наћи начелну замерку извођењу према којем би било обавезно да буду истакнути службеним писмом. Да парафразирамо Бранислава Брборића: свако има право да говори и пише како хоће, али не где год хоће и када год хоће.

*историчар